

VICTOR ORATOR und HANS SCHLEUSZING, *Schilddrüse und Kropf am Niederrhein*. Morphologische, chemische, klinische und vergleichend-geografische Untersuchungen. Jena. GUSTAV FISCHER. 1931. Prijs Mk. 9.—

Dit geschrift, opgenomen in de *Veröffentlichungen aus der Kriegs- und Konstitutionspathologie* van ASCHOFF cs., bevat de uitkomsten van een onderzoek, dat de patholoog ORATOR en de chirurg SCHLEUSZING verricht hebben over schildklier en krop in Düsseldorf en omgeving, kortweg: „am Niederrhein.”

Het was hun doel: vooreerst een inzicht te krijgen in voorkomen, chemisme en ontwikkeling van de *schildklier* in een weinig kroprijk gebied; in de kliniek, den bouw en de verbreiding van *struma* in datzelfde gebied en ten slotte in de veranderingen der schildklier bij verschillende ziekteprocessen

Een dergelijk morphologisch, klinisch, geographisch onderzoek over de *schildklier* (let wel, niet: krop) is nog weinig verricht; eigenlijk alleen door KLÖPPEL (Institut ASCHOFF) voor den boven-Rijn, door LANGHANS en WEGELIN voor Zwitserland en door ORATOR en WALCHSHOFER voor GRAZ en omgeving.

Onderzocht werden: grootte der schildklier in de verschillende leeftijdsklassen (levenskromme), haar bouw, de verhouding en afmeting der follikels, het colloïdgehalte, de progressieve en regresieve veranderingen, en het gehalte aan jodium.

Daarna komt het tweede, tevens omvangrijkste gedeelte, dat gewijd is aan een min of meer evenwijdig loopend onderzoek over krop. Zij wijzen er vooral op, hoe noodig het is, de gegevens te betrekken uit een groot en nauwkeurig verricht sectiemateriaal in samenwerking met de kliniek, vooral ten aanzien van de studie van den krop bij de jeugd: „in ihm ist das Schlüsselproblem der Kropfentstehung zu suchen.”

Nòch het onderzoek der schooljeugd of der recruten, nòch een uitsluitend aan operatiemateriaal verricht onderzoek (dat te veel uitgezocht is) kunnen geven wat de samenwerking van kliniek en pathologie door een groot, goed bewerkt sectiemateriaal geven kan. Dat is stellig juist, en voor ons land, waar allengs veel meer kropcentra gevonden worden, dan voor enkele jaren vermoed werd, valt daar veel uit te leeren. Wij raken langzamerhand aardig bekend met het voorkomen, den bouw, de klinische verschijnselen enz. van *struma* in Nederland, maar over de normale schildklier, in de verschillende levensperiodes bij den gezonden mensch, weten wij veel te weinig. In de meeste sectieverslagen wordt zij slechts even genoemd. En toch: hoe is het met haar grootte, haar bouw, haar jodiumgehalte, enz.? Hoe is de schildklier van den pasgeborene in de verschillende gedeelten van ons land? Hoe is haar ontwikkeling, haar levenscurve?

ORATOR en SCHLEUSZING hebben een goed werk gedaan: de betekenis van een geographisch onderzoek van krop en schildklier wordt er duidelijk door aangetoond. Hun werk vermeldt ten slotte den toestand van de schildklier bij een groot aantal ziekteprocessen: pneumonie, acute infectieziekten, longtuberculose, diabetes, uraemie, lues, gezwellen, enz. in het geheel 235 schildklieren (micro-

scopisch onderzocht). Op bijzonderheden kan hier niet ingegaan worden.

Alles is kort en eenvoudig verteld; literatuur opgegeven, maar gelukkig slechts zeer sober aangehaald; de tabellen konden duidelijker zijn; de krommen zijn wat lastig te ontwarren.

Maar alles te zamen: een belangrijke bijdrage voor de kennis van schildklier en krop in de lage landen om den Duitschen Rijn.

R. DE JOSSELIN DE JONG.

M. BRAUNBERGER, Leeraar lich. Oefeningen en E. VAN MINDEN, Arts. *Bijzondere Schoolgymnastiek (Orthopaedische Schoolcursussen)*. 286 bldz. 250 fig. Uitg. NIJGH en VAN DITMAR. Rotterdam, 1931.

Dit is een boek, dat inderdaad eens geschreven moest worden, en waarvan de schrijvers zich met loffelijken ijver gekwetten hebben. Ja, zij hebben namelijk nog méér gegeven dan met den titel overeenkomt, te weten de orthopaedische uiteenzetting, die de eerste 26 bladzijden in beslag neemt.

Aan den anderen kant houden zij zich, naar mijn smaak, wat te uitsluitend bezig met den romp alleen. Maar overigens worden wel alle vragen, die zich op dit gebied kunnen voordoen, op zakelijke wijze besproken. Het is hier niet de plaats om de geboden oefenstof uitvoerig na te gaan. Daarom volstaan wij met het oordeel, dat dit werk voor den schoolarts, die het toezicht over deze cursussen krijgt, zonder zich op dit gebied in het bijzonder gespecialiseerd te hebben, een nuttige leidraad zal kunnen zijn. Merkwaardig en jammer tevens, dat deze cursussen, in het buitenland met name Duitschland een algemeen verbreide maatregel, hier in ons land nog zoo bitter weinig voorkomen, slechts in 5 plaatsen, terwijl de resultaten toch overal geprezen worden.

J. H. O. REIJS.

FESSLER, GEBELE und PRANZL. *Gaskampfstoffe und Gasvergiftungen — Wie schützen wir uns?* 62 bldz. Verlag der ärztlichen Rundschau. München 1931. R.M. 2, Geb. 3.

Er is sedert den oorlog zoo veel over dit onderwerp verschenen, dat men aan verdere publicaties den eisch mag stellen, dat zij òf nieuwe gezichtspunten openen òf door haar vorm althans bijzondere practische bruikbaarheid bezitten. Aan den eersten eisch voldoet het werkje van FESSLER c.s. niet. Ten aanzien van het tweede punt is het oordeel minder gemakkelijk. Blijkens de aankondiging is het bestemd voor artsen, geneeskundige inrichtingen, mijnwerken, politie en brandweer, en het is uiteraard moeilijk voor zoo uiteenlopende categorieën van gebruikers éézelfde handleiding samen te stellen. Zoo blijft het in engeren zin geneeskundige gedeelte (FESSLER) voor medici te oppervlakkig, terwijl het voor den leek reeds te veel bevat en slechts ten deele begrijpelijk is. Het hoofdstuk over chemie (PRANZL) had m.i. zonder bezwaar kunnen worden gemist. De enkele voor goed begrip noodzakelijke gegevens hadden in een der andere hoofdstukken kunnen worden verwerkt; structuurformules als van de 3 chloorvinylarsinen, diphenylamine-chloorarsine (adamsiet) en dergelijke kunnen daartoe niet worden gerekend.